

pengőnként 1.— P, d) ha a birtok kataszteri tiszta jövedelme 100 koronát nem halad meg, 10 pengőnként 2.— P.

A tőketörlesztési jutalom igénylésére és megtérítésére vonatkozó részletes szabályokat a f. évi szeptember 2-án életbelépett 2200/1934. P. M. sz. r. tartalmazza. E szabályok közül kiemeljük, hogy tőketörlesztési jutalom csak annak a gazdaadósnak irandó jóvá, akinek ingatlanai tekintetében a védettség a fizetés időpontjában fennáll —, hogy továbbá a tőketörlesztési jutalom fejében a hitelintézetet megillető megtérítés összegét minden más eljárás kizárásával a Pénzügyi Központ —, ha pedig a hitelező intézet az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, az utóbbi állapítja meg.

*
*

Közszállítási szabályzat. Több év előkészítő munkálatai, az érdekeltségek sok vitája és harca után jelent meg a közszállításokról és a hazai beszerzés kötelezettségéről szóló 50.000/1934. K. M. sz. r. (az alábbiakban: R.), amelyet a gyakorlat, de maga az R. is Közszállítási szabályzatnak nevez, és amely f. évi október hó 1-én lép életbe.

A R.-et az államnak, törvényhatóságnak, községnek, ezek intézeteinek, az állami főfelügyelet alá tartozó alapítványoknak, a társadalombiztosítási törvényeken (1927: XXI. és 1928: XL.) nyugvó biztosító intézeteknek, az őstermelés és az ipar körébe tartozó szükségletei ellátására irányuló adásvételi (beszerzési) szállítási és vállalkozói ügyletre kell alkalmazni. Előzően két külön rendelet szabályozta ezt az anyagot, nevezetesen a 88500/1929. B. M. sz. r., amely csakis a törvényhatósági és községi-, és a 121.000/1929. K. M. sz. r., amely viszont csakis az állami közszállításokra vonatkozott.

A szállítások és munkálatok végzésének rendszerinti módja: a vállalatba adás, amivel szemben a munkálatoknak házikezelésben való elvégzése csakis a R.-ben taxatív felsorolt esetekben megengedett.

A vállalatbaadás történhetik A) vagy versenytárgyalás útján, vagy B) szabadkézből.

A) A versenytárgyalás vagy nyilvános, vagy zártkörű. Szabályként a közszállításokat nyilvános írásbeli versenytárgyalás útján kell kiadni. A zártkörű versenytárgyalás csak indokolt esetekben fenntartott taxatív felsorolással meghatározott kivétel. Zártkörű versenytárgyalás útján adható ki pld. az a közszállítás, amely nagyszabású országos érdekű építmény, műtárgy létesítését célozza, vagy amely különleges tudományos, technikai, vagy művészeti ismereteket, vagy különös megbízhatóságot kíván, és amelynél a nyilvános verseny a siker kockázatával jár.

B) Versenytárgyalás mellőzésével, *szabad kézből* adhatók ki a R.-ben ugyancsak taxatív felsorolt közszállítások, így pld. azok,

amelyekre nézve az állam érdeke titoktartás követel, amelyeket csak egy bizonyos hazai vállalkozó képes teljesíteni stb.

A R. részletesen szabályozza azután a versenytárgyalási eljárást. Az eljárást az ajánlattételre való felhívás (kiírás) nyitja meg, amelyben a szállítás, illetve munka tárgyát szabatosan kell megjelölni, nemkülönben a versenytárgyalás napját is. Az ajánlattételre való felhívás (kiírás) nyilvános versenytárgyalásnál ú. n. versenytárgyalási *hirdetmény*vel, zártkörű versenytárgyalásnál ú. n. ajánlati *felhívással* történik. A kiírás megjelöli a leteendő bántéppénz összegét, valamint a szerződés kifogástalan teljesítésére nyújtandó biztosíték összegét, előbbit az ajánlattal kell beszolgáltatni, utóbbit csak a nyertes ajánlattevőnek.

Részletesen szabályozza a R. az ajánlatok feletti döntést, sőt annak előkészítését is. Eszerint az ajánlattételre kitézött határidőig érkezett ajánlatok borítékán fel kell jegyezni az érkezés időpontját és az ajánlatokat érkezésük sorrendjében jegyzékbe kell foglalni, és az ecélra kitézött időben bizottságilag kell felbontani. A bizottság három tagból áll, elnöke a megrendelő hivatal képviselője, tagjai közé egy szakértő műszaki és egy számvevőségi közeget kell felvenni. A versenytárgyalásról, az ajánlatok felbontásáról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelybe az ajánlatokat érkezésük sorrendjében kell bevezetni. Ezután ismertetni kell az ajánlatoknak a R.-ben megjelölt adatait.

Az ajánlatok feletti döntést a megrendelő hivatal által alakított odaitélési javaslat szerkesztésére rendelt külön bizottság készíti elő. 10.000 P-nél nagyobb értékű szállítások és 20.000 P-nél nagyobb értékű munkálatok esetében az összeírási javaslat szerkesztése céljából minden miniszteriumban legalább öt tagból álló szakbizottságot (zsűri) kell szervezni. A bizottság az odaitélésre vonatkozóan javaslatot hoz a zárt ülésben és azt az illetékes hatóság elé terjeszti. A bizottság tárgyalása és javaslata hivatalos titok.

Igen sok vita előzte meg az odaitélés általános elveire vonatkozó szabályozást. A R. szerint „Mindenekelőtt annak a magyar honos vállalkozónak ajánlatát kell figyelembe venni, aki a közszállításnak hazai termékekből magyar honos munkaerők útján, pontos, kellő minőségben és a szolgálat érdekeinek megfelelő teljesítésére feltehetőleg a legalkalmasabb, akinek ajánlata valószínű (reális) és viszonylag a legolcsóbb, tehát a legelőnyösebb. Figyelemmel kell lenni az iparjogosultságra, az ajánlattevők megbízhatóságára, szakképzettségére, gyakorlatára és felkészültségére és a közszállításokban való foglalkoztatottságára is. Meg kell vizsgálni, vajjon a legelőnyösebb ajánlatot tett vállalkozó nemcsak cégében, hanem üzletvitelében is hazai vállalkozónak minősíthető.” Kiegészítő elvek: Ha közgazdasági okok kívánják, a beszerzés, illetve munka a versenytárgyalásban résztvevő vállalatok között a vállalatok nagyságának és szállítóképességének figyelembevételével a legkedvezőbb ajánlattevő ajánlata alapján megosztható. Továbbá: a kisipar körébe tartozó közszállításoknál a kisiparosokat

kell előnyben részesíteni. Megfelelő minőség és nem lényeges árkülönbség mellett elsősorban a helyi vállalkozók ajánlatait kell figyelembe venni. Egyenlő feltételek mellett előnyt kell adni annak az ajánlattevőnek, akinél az összes alkalmazottak között a vitézek, hadirokkantak és hadviseltek nagyobb százalékban vannak.

Az ajánlatokról rendszerint odaitélással kell határozni és a közszállítási szerződés éppen az ajánlat elfogadásának, vagyis az odaitélési határozatnak közlésével jön létre.

Igen nagyfontosságú a 66. §. rendelkezése, amely a gyakorlatban egész bizonyosan még sok vitára fog alkalmat adni. Az általános magánjogi szabály szerint (Mt. 1218. §.) bárki engedményezheti követelését, hacsak az természeténél fogva nincs a hitelező személyéhez kötve, avagy átruházását a felek előre ki nem zárták (1219. §.). A közszállításból eredő követelés természeténél fogva nincs a hitelező személyéhez kötve, a R. ezek átruházását nemis zárja ki, mégis korlátozza — és pedig esetszerűen — annak lehetőségét, amennyiben kimondja, hogy ha a vállalkozó a szerződésből eredő követelést más személyre ruházza át, vagy engedményezi, ennek a megrendelő hivattal szemben csak akkor van jogi hatálya, ha az az engedélyt írásban kifejezetten tudomásul veszi, és csakis oly korlátozások között, amelyek mellett a tudomásulvétel történt. Ezt a módozatot a Mt. nem ismeri. Kimondja ugyanezen §. egy további rendelkezése, hogy az engedményezés tudomásulvételét nem szabad megtagadni, ha a vállalkozó követeléséből az engedményezett összeg vagy annak egy része előreláthatólag kifizethető. Ez a rendelkezés azonban *lex imperfecta*, a rendelet seholsem fűz annak megszegéséhez szankciót. A közhivatalnak tehát nem szabad a tudomásulvételt megtagadnia, ha arra ok nincs, de ha megtagadja, az ellen sem lehet semmitsem tenni. A tudomásulvétel hiánya azonban, úgylátszik, csak relatív érvénytelenséget szül: az engedményezésnek a tudomásulvétel nélkül csak a megrendelő hivattal szemben nincs hatálya, ellenben a felek között joghatályos.

Viszont egyező az általános magánjoggal a 68. §. azon rendelkezése, amely szerint a szerződésből eredő jogot és kötelezettséget a vállalkozó a megrendelő engedélye nélkül sem egészben, sem részben másra át nem ruházhatja, mert egyoldalulag csak a követelés, de nem a szerződéses jogviszony ruházható át.

Részletesen szabályozza a R. a szerződés teljesítésének és ellenőrzésének kérdését, és azt, hogy a közszállításokból végleg vagy meghatározott időre mely vállalkozók zárhatók ki.

A közszállítási szabályzat II. része a hazai beszerzési kötelezettséget szabályozza.

*
*
*

A magyar tengeri kereskedelmi hajók személyzetének szolgálati jogviszonyát nálunk mind a mai napig egy Mária Terézia által 1774.